Adresseliste

Trondheim, 27.04.2014

| Deres ref.: | Vår ref. (bes oppgitt ved svar): | Saksbehandler: |
|---|---|---|
| [Deres ref.] | 2014/4400 | Marit Gystøl |

# Ekstraordinært uttak av bjørn i deler av region 6 - Midt-Norge

**Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, gir direktoratet tillatelse til felling av en (1) brunbjørn i deler av Klæbu og Selbu kommuner i Sør-Trøndelag fylke. Tillatelsen gjelder konkret en bjørn som ble observert 24. april 2014 i Klæbu kommune.**

**Bakgrunn**
I Selbu kommune er det de siste tre år dokumentert 83 sau som tapt til bjørn, 71 av disse ble dokumentert i 2013. I nabokommunene Holtålen og Midtre Gauldal er det i samme periode dokumentert henholdsvis 57 og 52 dokumenterte skader av bjørn. Fylkesmannen ga flere skadefellingstillatelser gjennom beitesesongen, uten at bjørn vart felt. Den første skadefellingstillatelsen ble gitt 22. juni 2013 i Selbu kommune. Direktoratet fattet vedtak om lisensfelling på 4 bjørn i region 6 for 2013, uten at bjørn ble felt i løpet av lisensperioden. Det ble ikke registrert binner i dette området av region 6 i 2013og direktoratet anser sannsynligheten for å felle binne som liten. Den 24. april 2014 ble det observert spor av bjørn i Brungmarka i østlige deler av Klæbu kommune. Det antas at denne bjørnen er den samme som har voldt skade i de aktuelle kommunene i 2013.

**Direktoratets vurdering**
Lovgrunnlaget
Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for direktoratets vedtak i saken.

Formålet i naturmangfoldloven (§ 1) lyder*:*
*«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»*

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivaretatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal likevel avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik 2

avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 6.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i loven §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnadene ved miljøforringelse, og blir ikke sett på som relevant i denne saken.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, der det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):
*Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (…)*

*b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (…)*
*Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.*

*Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom, Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (…)*

Rovviltforskriften § 1 (Formål):
*Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.*
*Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.*

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):
*I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. (…)*
*Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.*

Rovviltforskriften § 13 (Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):
*Miljødirektoratet kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt for gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det er vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6. (…)*

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:
Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn ble etter behandling i St.meld. nr. 15 (2003-2004) satt til 15 årlige ynglinger, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften § 3. Etter Stortingets gjennomgang av rovviltforliket i 2011, Representantforslag 163 S (2010-2011), ble det bestemt at

bestandsmålet for bjørn skal endres fra 15 til 13 årlige ynglinger nasjonalt. Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn er fordelt på fire av åtte forvaltningsregioner for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 6, er det mål om 3 ynglinger av bjørn.

I rovviltforliket punkt 3.1 går det fram at en skal søke å få et jevnere forhold mellom binner og hannbjørner enn det som er i dag, og det settes et tak for antallet hannbjørn slik at det ikke skal overstige 1,5 ganger tallet på binner. Uttak av hannbjørner skal ikke skje innenfor binneområdene. Det vises videre til rovviltforliket punkt 2.2.4 der det går fram at miljøforvaltningen, i de tilfeller lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, så langt det er mulig skal sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene lisensfellingskvote er gitt. Uttak i det som av rovviltnemndene er definert som prioriterte beiteområder i de enkelte områdene skal prioriteres. Jf. rovviltforliket punkt 2.2.5 har direktoratet myndighet til å fatte vedtak om hvordan og hvor ekstraordinære uttak skal iverksettes, for så langt som mulig å få tatt ut resterende lisensfellingskvote. Videre heter det i punkt 2.2.18 at ekstraordinære uttak av brunbjørn etter at lisensfellingsperioden er slutt, skal kunne tillates i enkelttilfelle der det er sannsynliggjort et konkret skadepotensial på husdyr eller tamrein.

Om bestandssituasjonen for brunbjørn:
Offentlige avgjørelser som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Direktoratet vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Rapporteringsfristen for overvåking av brunbjørn er 1. april hvert år.

Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåka ved å analysere DNA fra innsamla ekskrement og hår. De analyserte prøvene med DNA gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelinga mellom hanner og binner.

Bestandsmålet er gitt i tallet på årlige ynglinger. Overvåkinga har derfor tatt i bruk en ny metode, som er utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Metoden tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. For 2013 er det beregnet at det ble født mellom 3 og 11 kull i Norge, og det mest sannsynlig ble født 7 kull. For region er det anslått at to kull ble født i 2013.

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 147 ulike brunbjørner i 2013, 55 binner og 92 hanner. Binner ble i samsvar med tidligere DNA-undersøkelser, bare påvist i avgrensede og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Nord-Trøndelag og Hedmark. Tallet på 147 ulike individ er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en lykkes i å samle materiale etter alle individ i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområda kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2013 var totalt 5 bjørner. Ingen av disse i region 6.
Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastingen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke avgrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant

annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltninga i stor grad har oversikt over den samlede belastingen.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Direktoratet sin vurdering av uttak av brunbjørn i Sør-Trøndelag fylke:
Brunbjørn er fredet etter Lov 29. mai 1981 om jakt og fangst av vilt (viltloven) og naturmangfoldloven. Samtidig er det slik at brunbjørn volder skade på husdyr- og tamreinnæring. For blant annet å hindre skade på husdyr og tamrein kan rovvilt felles med hjemmel i naturmangfoldlova § 18 første ledd b). Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, jf. rovviltforskriften §§ 9 og 13, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt (gaupe), jf. rovviltforskriften §§ 10, 11 og 13.

Av enn avgang på 5 brunbjørn i Norge i 2013, ble to skutt under lisensfelling i Hedmark. I tråd med Stortingets rovviltforlik i 2011 punkt 2.2.4 åpnet direktoratet for gjennomføring av ekstraordinære uttak av brunbjørn i utvalgte områder høsten 2014 fordi lisensfellinga ikke ga tilfredsstillende resultat. Områdene man prioriterte for slike uttak var trøndelagsfylkene og Oppland. Ved vurdering av ekstraordinære uttak skal det legges vekt på skader inneværende år, utviklingen i påviste skader, forebyggende tiltak som er iverksatt, hvor mange bjørn som er felt inneværende år og hvordan skadebildet har utviklet seg etter felling. Hensynet til bestandsmålet er selvsagt også sentralt. Til tross for en oppfordring til lokal befolkningen om å bidra med tips, og at feltmannskap prøvde å finne spor etter brunbjørn, lyktes en ikke med denne type uttak høsten 2013.

Ekstraordinære uttak av brunbjørn skal i hovedsak iverksettes på høsten før bjørnene går i hi. Direktoratet vil i enkelttilfelle iverksette ekstraordinære uttak også våren 2014, jf. rovviltforliket punkt 2.2.18 og brev fra Miljøverndepartementet av 29. november 2011. Dette vil i hovedsak være aktuelt i de områdene som ble prioritert for ekstraordinære uttak høsten 2013.

Jf. rovviltforliket punkt 2.2.19 skal soneinndelinga forvaltes tydelig. Det følger av forvaltningsplanen i region 6, føringer i brev fra LMD og MD av 28. juli 2006, og rovviltforliket av 2011 punkt 2.2.19 at i de områder som blir definert som prioriterte rovviltområder skal næringsutøverne tilpasse drifta med utgangspunkt i at rovvilt forekommer i beiteområdet. I motsett fall skal næringsutøverne i de prioriterte beiteområda kunne regne med at rovvilt ikke vil være til hinder for tradisjonell drift med dyr på utmarksbeite.

I området det er gitt tillatelse til felling har det vært skader av bjørn over flere år, uten at man har lyktes med verken skadefelling eller lisensfelling. Det ligger også utenfor området som er prioritert til ynglende bjørn.

**Konklusjon**
Med bakgrunn i en helhetlig vurdering av situasjonen, anser direktoratet at det ikke foreligger annen tilfredsstillende løsning i det aktuelle området enn felling av bjørn. Et slikt uttak er vurdert ikke å være til skade for bjørnebestandens overlevelse, eller å komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for bjørn, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften §§ 3 og 4.

**Ut fra vurderingene ovenfor og med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, gir direktoratet tillatelse**

**til felling av en (1) brunbjørn i Klæbu og Selbu kommuner. Tillatelsen gjelder konkret en bjørn som kom ut av hi i Klæbu kommune, og som ble observert 27. april 2014.**

Følgende vilkår gjelder for fellingstillatelsen

1. Fellingsområde:
Selbu og Klæbu kommuner i Sør-Trøndelag fylke

2. Direktoratet for naturforvaltning v/Statens naturoppsyn er ansvarlig for gjennomføring av fellingsforsøket. Fellingsforsøket skal gjennomføres i tråd med fastsatt instruks for det statlige fellingslaget ved uttak av vilt.

3. Vedtaket gjelder i tidsrommet **27. april til og med 2.mai 2014**.

4. Miljødirektoratet kan til en hver tid trekke tilbake fellingstillatelsen.

Spørsmål knyttet til gjennomføring av fellingsforsøk skal rettes til Statens naturoppsyn, mens spørsmål knyttet til vedtaket skal rettes til Direktoratet for naturforvaltning

Hilsen
**Miljødirektoratet**

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur*

| | |
|---|---|
| Terje Bø | Marit Gystøl |
| seksjonsleder | rådgiver |

Adresseliste:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Fylkesmannen i Sør-Trøndelag | Postboks 4710 Sluppen | 7468 | Trondheim |
| Rovviltnemnda i region 6 v/Fylkesmannen i Nord-Trøndelag / Noerhte-Tröödelagen fylhkenålma | Postboks 2600 | 7734 | Steinkjer |
| Klima- og miljødepartementet | Postboks 8013 Dep | 0030 | OSLO |
| Landbruks- og matdepartementet | Postboks 8007, Dep | 0030 | OSLO |
| Selbu kommune | Gjelbakken 15 | 7580 | Selbu |
| Klæbu kommune | Postboks 200 | 7541 | Klæbu |
| Sør-Trøndelag Politidistrikt | Postboks 2475 Sluppen | 7005 | TRONDHEIM |